

משנה ג'

משנה זו מוסיפה לעסק באשה המוכרת מנכסי בעלה לצורך ממוש כתבתה.

בשם שאשה רשאית לגבות כתבתה מנכסי בעלה באמצעות מכירתם ונטילת דמיהם, כך היא רשאית למשכן מנכסי בעלה כנגד כתבתה או אפילו לתת מנכסיו במתנה בשעור דמי כתבתה ולהחשיב זאת כפרעון.

נזכיר כי כל בעל מתחייב "עקר כתבה" - מאתים וזו לכתולה ומאה וזו לאלמנה, ובכרזונו הוא מוסיף על התחייבותו - "תוספת כתבה".

ביאור

כתובות פרק י"א ■ ג'

תחלת המשנה היא המשך דברי רבי שמעון מן המשנה הקודמת, שאמר שהאשה רשאית למכר מנכסי בעלה שלא באמצעות בית דין, רק לצורך דמי מזונות.

¹ אלמנה שמכרה

נכסים לצורך גבית "כתבתה" - עקר כתבה, ולא גבתה תוספת כתבה, או מכרה לצורך גבית חלק מכתבתה; משכנה מנכסיו כנגד עקר כתבה או חלקה; נתנה לאחר מתנה מנכסיו כנגד עקר כתבה או חלקה - כך הוא הדין; "לא תמכר את השאר אלא בבית דין", אינה יכולה לגבות את היתר אלא באמצעות בית דין.

טעמו: כפי שיתבאר במשנה הבאה עם גבית הכתבה האלמנה מאבדת את זכותה למזונות.

את ההלכה שבלא מזונות אינה מוכרת אלא בבית דין שנה רבי שמעון במשנה הקודמת, ולא בא לחדש אלא שעם קבלת חלק מדמי הכתבה אברה זכותה למזונות, ולפיכך אין לה כל עלה למכר מנכסיו ללא בית דין.

¹ מכרה כתבתה או

מקצתה, משכנה

כתבתה או מקצתה,

נתנה כתבתה לאחר או

מקצתה, לא תמכר את

השאר אלא בבית דין.

ח'
בתשרישבת קודש
פר'
האזינו

(קידושין מא)

היום נלמד:

משנה

כתובות

פרק י"א משנה ג'

גמרא

ויקרא רבה,

פרשה כ'

תוכנה מרגשת

127 שעות של

נחישות

לך ולמשפחה

מסכת קידושין

דף מ"א

זוהר

יתרו דף פח.

הלכה

מצות קריאת

שמע

הלכה ג'-ד'

ביאור

כתובות פרק י"א ■ ג'

חֲכָמִים חוֹלְקִים וְאוֹמְרִים: "מוֹכֶרֶת
הִיא אֶפְלוֹ אַרְבַּעַה וְחֲמִשָּׁה פְּעָמִים
וּמוֹכֶרֶת לְמִזְוֹנוֹת שְׁלֹא בְּבֵית דִּין -
גַּם חֲכָמִים כָּבֵר שָׁנוּ אֶת שִׁיטָתָם
בְּמִשְׁנֵה הַקּוּדְמָת, שְׂאִשָּׁה רִשְׁאִית
לְמֹכֵר מִנְכָּסֵי בַעֲלָהּ שְׁלֹא בְּבֵית דִּין
גַּם לְצַרְךָ גְּבִיית הַכֶּתֶבָה, וְלֹא כִּאוּ
אֲלֹא לְחִדוּשׁ אֶת הַדִּין הָעוֹלָה
מִסִּיּוּם דְּבִרְיָהּ: "וּמוֹכֶרֶת לְמִזְוֹנוֹת
שְׁלֹא בְּבֵית דִּין" - אֶפְלוֹ לְאַחַר
שֶׁגִּבְתָּהּ חֶלֶק מִכֶּתֶבָתָהּ לֹא בְטֻלָּה
זְכוּתָהּ לְקַבֵּל מִזְוֹנוֹת עַד שֶׁתִּגְבֶּה
אֶת כָּל כֶּתֶבָתָהּ.^א

וְחֲכָמִים אוֹמְרִים,
מוֹכֶרֶת הִיא אֶפְלוֹ
אַרְבַּעַה וְחֲמִשָּׁה פְּעָמִים.
וּמוֹכֶרֶת לְמִזְוֹנוֹת שְׁלֹא
בְּבֵית דִּין,² וְכוּתֶבֶת,
לְמִזְוֹנוֹת מְכָרְתִּי.
וְגִרוּשָׁה לֹא תִמְכַּר³
אֲלֹא בְּבֵית דִּין:

חֲכָמִים מְשִׂיאִים עֲצָה טוֹבָה לְאַלְמָנָה הַמוֹכֶרֶת אֶת הַנְּכָסִים מְעַט מְעַט,
לְגִבְתָּהּ כֶּתֶבָה וּמִזְוֹנוֹת:

² בְּשִׁטַּר הַמְּכִירָה תִּכְתֹּב: "לְצַרְךָ מִזְוֹנוֹת מְכָרְתִּי", וְכִשְׁהִיא מוֹכֶרֶת לְצַרְךָ
גְּבִיית הַכֶּתֶבָה תִּכְתֹּב: "לְצַרְךָ כֶּתֶבָה מְכָרְתִּי".² טַעַם הַדְּבָר: עֲלוּלִים לְחֶשֶׁב,
שְׁהִיא מוֹכֶרֶת הַכָּל לְצַרְךָ מִזְוֹנוֹת וַיֵּצֵא עֲלֶיהָ שֵׁם שֶׁל רַעֲבַתְנִית, אֶךְ בְּאִפְּן
זֶה יִוָּכַחוּ כִּי הַמְּכִירָה נוֹעֲדָה גַּם לְכֶתֶבָהּ.

הַמִּשְׁנָה קוֹבֵעַת אֶת הַדִּינָה שֶׁל גְּרוּשָׁה לְגִבְי מְכִירַת נְכָסֵי בַעֲלָהּ לְגִבְתָּהּ
כֶּתֶבָתָהּ, כְּאִשֶּׁר הוּא אֵינוֹ יִכּוֹל לְנַהֵל אֶת הַמְּכִירָה, כְּגוֹן שְׁמַת:
³ גְּרוּשָׁה אֵינָה רִשְׁאִית לְמֹכֵר מִנְכָּסָיו, אֲלֹא בְּבֵית דִּין.

טַעַם הַדְּבָר: הֵן דְּמֵי מִזְוֹנוֹת אֵין לָהּ, וְאֵלוֹ לְגִבְי גְּבִיית כֶּתֶבָהּ שֶׁל אֲלְמָנָה
לֹא אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁתִּמְכַּר שְׁלֹא בְּבֵית דִּין אֲלֹא מִפְּנֵי שֶׁגִּבְיָהּ הוּא לְבַעֲלָהּ
שֶׁתִּטְרַח בְּגִבְתָּהּ כֶּתֶבָתָהּ. שְׁקוּל זֶה אֵינוֹ קַיָּם בְּגִרוּשָׁה, שְׂאִין הַבַּעַל חָפֵץ
בְּטוֹבָתָהּ.

מקורות והערות

השולחן ערוך (אהע"ז, סימן ק"ג, סעיף א) נראה שיש כאן חידוש מיוחד שאפילו כשנפרעת ארבע וחמש פעמים יכולה להיפדע את כולם שלא בבית דין. **ב.** התנא קיצר בלשונו (תפארת ישראל, אות ט"ז). עיין עוד בתוספות יום טוב (ד"ה וכותב) שיתכן שמציינת את עילת המכירה רק במכירה למזונות.

א. המאירי (דף 12/ב, ד"ה אמר המאירי פירשו) כותב שיש כאן הלכה מיוחדת, שאילו היו היתומים באים לפרוע לה מעצמם היו יכולים לומר לה: או טלי את כל הפרעון או לא תטלי כלום, אבל אינך יכולה לתבוע מאיתנו לפרוע לך את הכתובה מעט מעט, אך מאחר שנפרעת מעצמה רשאית לנהוג כן. מלשון הטור

ביאור

לפי דעת האמוראים שחכמים אפשרו למכר נכסים שלא באמצעות בית דין כדי שייטב בעיני הנשים להנשא - ראה בבאורנו במשנה הקודמת - גם גרושה גובה שלא בבית דין, ופסקה זו נשנתה כשיטת רבי שמעון הסובר שאין גובים בלא בית דין אלא לצורך מזונות, ולגרושה אין מזונות.

כָּךְ תִּצְלִיחַ בְּלִי לְהִתְחַשֵּׁב בַּמַּגְבָּלוֹת

מהו הגורם לכך שאנשים בעלי יכולות זהות, פחות או יותר, מגיעים למקומות שונים כל כך? אותם כשורים, אותם אמצעים לכלליים, אותם תנאים סביבתיים, הכל דומה - חוץ מההצלחה. מהו סוד ההבדל?

ויקרא רבה, פרשה כ'

ביאור

ביום הכפורים, כל העם נשא את עיניו לבית המקדש, המקום הקדוש ביותר, ולאיש הקדוש - הכהן הגדול. השיא היה: פניסתו של הכהן הגדול לקדש הקדשים להקטיר קטרת. לפני שיצא מקדש הקדשים, הוא נצל את ההזדמנות ונשא תפלה חרישית על עם ישראל.

הכהן נטה און לתפלתו: יהי רצון מלפניך, ששנה זו תהיה גשומה, שירד בה גם טל על הפרות, שתהיה שנת רצון, שנת נדבה, שלא תהיה התיקרות מחירים, שכלם יהיו שבעים, שכל מי שעוסק במסחר יצליח, ולא ידקקו עם ישראל לעזרה זה מזה אלא כל אחד יעמד בלבליית על רגליו, וחלילה לא תהיה אורת התנשאות בין אנשים. המשפט האחרון שלו היה: "ואל תפנה אל תפלת עוברי דרכים".

על מה מתפללים אותם אנשים

המטלטלים בדרכים? כמובן, הם לא רוצים להרטב בגשם, ולכן הם עלולים להתפלל לה' שיעצר את הגשם! כמשקל נגד להשפעת תפלתם, היה על הכהן הגדול להתפלל ביום הכפורים שה' לא ישמע את בקשתם.

כיצד היתה תפלתו של כהן גדול ביום הכפורים? בצאתו מן המקדש אומר: יהי רצון מלפניך שתהא שנה גשומה... טלולה, שנת רצון, שנת נדבה, שנת זול, שנת שבע, שנת משא ומתן. ואל יצטרכו עמך בית ישראל אלו לאלו, ואל יגביהו שררה עמך ישראל אלו לאלו, ואל תפנה אל תפלת עוברי דרכים.

ביאור

גם לתפלה כזו, הנובעת כלה משקולים אישיים צרים ואינה מביאה בחשבון את טובת הכלל, אלקים מקשיב. האיש הזה מתפלל שלא ירד גשם, ולא אכפת לו שאנשים יהיו צמאים, ששדות יהיו צחיחים. מים! העולם אינו יכול להתקיים בלי מים! וכדי להדף את התפלה הזו יש צורך בכח תפלה נגדי חזק מאד, שהאיש הקדוש, יתפלל על כך ביום הקדוש במקום הקדוש ביותר.

למה? מה מיחד בתפלתו של עובר דרכים? מדוע התפלה הזו מצליחה לאים על שלומם של העם יותר מבקשות אחרות של אנשים בעלי פנות לא טהורות? משום שהברנש שנרטב בגשם מתפלל בכל הכח! מפל הלב! ותפלה מקל הלב בוקעת רקיעים!

היינו מתקשים להאמין שתפלה של אלמוני-נרטב-בגשם, מצריכה תפלה נגדית כל כך מקדשת, אבל ככה זה, בגלל שכשאתם מתמקד במשהו מסים, היכולות שלו משתפרות ומשתדרגות להפליא. נחישות ואי רצון להתפשר מוציאים מאתנו כוח שאין לזלזל בהם.

כך זה בכל תחום, גם בתחומים שנדמים כבלתי נתנים להשגה למי שאינו יכול. ל'יוסט פוינט', האקדמיה הצבאית האמריקאית, נרשמים בכל שנה 14,000 תלמידי תיכון. מתוכם רק 4,000 מתקבלים, 2,500 עומדים בכל הדרושות. אחרי סגון נוסף רק 1,200 מתחילים את הלימודים, ומסיימים בהצלחה רק 1,000. כשנסו לחזות מי יהיו אלו שיצליחו לסיים את הלימודים, התגלה דבר מדהים - המאפיין העקרי של המצליחים הוא: נחישות, נחישות המגיעה מתוך מקור במטרה, ואינה מוכנה להרים ידים גם ברגעי יאוש. אותם נתונים פיזיים, מנטליים ונפשיים, אבל הנחישות הפכה את הבלתי אפשרי לאפשרי.

לרבי חיים מצאנז זצ"ל הייתה רגל חולה שכאבה מאד בכל דריכה. אבל כשהוא התפלל הוא שכח מהכל, ואפלו רקע ברגל החולה בלי לשים לב! באמצעות החלטה נחושה שלא לותר בשום אופן, תגלה שאתה מוצא פתרונות לבעיות שאין להן פתרון, עוקף מכשולים שאי אפשר לעקוף, ומצליח הרבה מעבר ליכולותיך.

ח' בתשרי
גמרא

127 שעות של נחישות

סרטון יומי שיאיר לכם את היום

מסכת קידושין ■ דף מ"א

הַרְגָּזוֹן וּבַעַל הַמְזֵג הַטּוֹב

בְּדָף זֶה מְסַתִּים הַפֶּרֶק הָרִאשׁוֹן שֶׁל מְסַכַּת קִידוּשִׁין, שֶׁהוּא פֶּרֶק אָרוֹךְ בֶּן אַרְבָּעִים דְּפִים.

כֹּה אָמַר בַּר קַפְרָא: אָדָם רִגְזָן הַנוֹטֵה לְכַעוֹס אֵין לוֹ מִכָּף כָּל הַנְּאָה אֲלֵא רַק סָבָל וְיִסוּרִים, כִּי הוּא נִהְיָה חוֹלָה מִכָּף. לְעוֹפֹת זֹאת, אָדָם בְּעַל מְזֵג טוֹב הַמְתַּנְהֵג בְּנַחַת וּבְרוּגָה, שְׂאֵכֶפֶת לוֹ מְאַנְשִׁים אַחֲרָיִם וְדוֹאֵג לָהֶם, הֵרִי הוּא חֵי חַיִּים נְעִימִים וְנוֹחִים וְגַם יִזְכֶּה עַל כֵּן לְשֹׁכֵר בְּעוֹלָם הַבָּא כִּי הוּא גּוֹמֵל חֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת.

מסכת קידושין ל"ה - מ"א

שאלות השבוע???

1. מדוע מגדלים פאות ולא מגלחים אותן?
 2. מתי מותר לאכול מהתבואה החדשה של השנה?
 3. איזה אמורא היה מכונה "אריוך" ומדוע?
- את התשובות יש לשלוח במהלך השבוע, עד יום רביעי בשעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il
יש לציין כי אתם עונים על חידה - 'ותן חלקנו' 518.
העונים יכנסו להגרלה שבועית
על סט ספרי התלמוד הישראלי / טאבלט לבחירתכם.

*בפיקוח רואה חשבון

להיות פלי לקבל את הברכה

יתרו דף פת.

תרגום

שנינו, אמר רבי יוסי, מהי ברכה? השם הקדוש. משום שמצאנו הברכה לכל העולם, והברכה לא נמצאת על מקום ריק ולא שורה עליו. זהו שכתוב "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא".

תנינו, אמר רבי יוסי, מהו ברכה, שמא קדישא, בגין דמיניה משתכח ברכתא לכל עלמא. וברכתא לא אשתכח על אתר ריקנא, ולא שרייא עלוי, הדא הוא דכתיב, "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא" (שמות, כ, ז).

הברכה לא שורה אלא באשר יש לה פלי לשרות עליו, ממש כמו בגשמיות שבכדי שנוכל לשתות מים צריך בוס שתכיל אותם וממנה נשתה - כך השפע צריך פלי בכדי לחול על האדם. ומהו הכלי? מעשה טוב ואפלו קטן שבקטנים. בכל מעשה חיובי שאדם עושה, הוא נותן לשפע מקום לחול בו. את היסוד הזה למדנו מספור אלישע והאלמנה, שכל רכושיה היה פד שמן, והיה עליה לפרע חוב, ובשרצה אלישע להרבות את השמן בדרך נס, כדי להגדיל את רכושיה, הורה לה להביא בלים, ואפלו ריקים (מלכים ב', ד, א-ד): "ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר, עבדך אישי מת ואתה ידעת פי עבדך היה ירא את ה', והנשה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים. ויאמר אליה אלישע, מה אעשה לך, הגידי לי, מה יש לך בבית. ותאמר, אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוף שמן. ויאמר, לכי שאלי לך בלים מן החוץ, מאת כל שבךך - בלים רקים אל תמעיטי. ובאת וסגרת הדלת בעדך ובעד בנך ויצקת על כל הכלים האלה, והמלא תסיעי". ובבאר בחסידות (מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים), שבלי ריק מבטא, אפלו שהבלי של האדם מלא חסרון ולא בדיוק משבח עם כל הדורי המצודה, ואהבה ויראה, מכל מקום עצם הכלי נותן לשפע מקום לחול. לכן, אם אנו רוצים שפע וברכה - מעשה אחד, פלי קטן, הוא הפתח לכל הטוב והאור, וכל המוסיף מוסיפים לו.

ג. בְּרוּךְ שֵׁם

אחר שאומרים את הפסוק הראשון - 'שִׁמְעֵ יִשְׂרָאֵל' צריך לומר בלחש 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'³.

בגמרא מבאר, שִׁבְשִׁיעַקַב אָבִינוּ קָרָא לְבָנָיו קֶדֶם פְּטִירְתּוֹ, בְּקֶשׁ לְגִלּוֹת לָהֶם אֶת הַקֶּץ,⁴ וְנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה וְלֹא הִנִּיחָה לוֹ לְגִלּוֹת אֶת הַקֶּץ. אָמַר יַעֲקֹב 'שְׁמָא חֵס וְשָׁלוֹם יֵשׁ בְּכֶם מִי שְׂאִינוֹ הַגּוֹן?' אָמְרוּ לוֹ בָּנָיו 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד' - אָמְרוּ, כִּשֶׁם שֶׁאֵין בְּלִבְךָ אֵלָּא אֶחָד, כִּי אֵין בְּלִבְנוֹ אֵלָּא אֶחָד. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פָּתַח יַעֲקֹב אָבִינוּ וְאָמַר: 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'⁵.

אָמְרוּ חֲכָמִים, בִּיצֵד נִגְדָה אָנוּ, נֹאמַר אֶת הַפְּסוּק 'בְּרוּךְ שֵׁם', הֲרִי מִשֶּׁה רַבְּנוּ לֹא כָתְבוּ בְּתוֹרַת ה'. לֹא נֹאמַר פְּסוּק זֶה, הֲרִי אָמְרוּ יַעֲקֹב, הִתְקִינוּ שִׁיהוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּלִחְשׁ, לְהַפְּרֵ, שֶׁפְּסוּק זֶה אֵינוֹ מִפְּרִשְׁת 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל' הַכְּתוּבָה בְּתוֹרָה⁶.

ד. חַיּוּב קְרִיאַת שְׁמַע מִן הַתּוֹרָה

בְּעֵינַי מִצְוַת קְרִיאַת שְׁמַע מִן הַתּוֹרָה יֵשׁ שְׁלֹשׁ שִׁטּוֹת בְּפוֹסְקִים:

יֵשׁ אוֹמְרִים, שְׁמִצְוַת קְרִיאַת שְׁמַע מִן הַתּוֹרָה הִיא רַק בְּקְרִיאַת הַפְּסוּק הָרִאשׁוֹן - 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד', אוֹלָם שְׁאֵר הַפְּסוּקִים שְׁאוֹמְרִים בְּקְרִיאַת שְׁמַע, חַיּוּבִם אֵינוֹ אֵלָּא מִדְּרַבָּנָן⁷.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שְׁחַיּוּב קְרִיאַת שְׁמַע מִן הַתּוֹרָה הוּא בְּקְרִיאַת כָּל הַפְּרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה, וְהֵינּוּ 'שְׁמַע - וְאָהַבְתָּ' וְגו'. אוֹלָם חַיּוּב קְרִיאַת פְּרָשָׁה שְׁנִיָּה - וְהֵיָה אִם שְׁמַע, אֵינוֹ אֵלָּא מִדְּרַבָּנָן⁸.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שְׁחַיּוּב קְרִיאַת שְׁמַע מִן הַתּוֹרָה הוּא לְקְרֹא פְּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה 'שְׁמַע - וְאָהַבְתָּ' וְגַם פְּרָשָׁה שְׁנִיָּה 'וְהֵיָה אִם שְׁמַע'⁹.

מקורות והערות

3. ס' ס"א סעי' י"ג.

6. פסחים שם.

7. תשובות הרשב"א ס' ט"ז.

4. שנאמר 'ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים' - בראשית פרק מט פסוק א'.

8. רבינו יונה ברכות דף ט' ע"א מדפי הר"ף ד"ה למימרא הובאו דבריו בבית יוסף סוף ס' ס"ג.

5. פסחים דף כ"ו ע"א הובאו הדברים במ"ב שם ס"ק ל' ובכף החיים אות מ"ו.

9. פרי חדש ס' ס"ז. וכתב שכך מטין דברי הרמב"ם.